

Összefoglaló a közoktatási törvénytervezet általános indoklásához

A 2010-től működő kormányzat a közoktatás szereplőinek tömeges tiltakozó megmozdulásai ellenére eltörölte a rendszerváltás utáni kormányok közoktatási reformeredményeit, elfogadott egy ultrakonzervatív köznevelés törvényt, államosította a fenntartói jogosítványokat és létrehozott egy, a bürokratikus tervkoordináció emlékét idéző közoktatás-irányítási rendszert.

Abban valamennyi demokratikus ellenzéki erő egyetért, hogy egy 2014. évi kormányváltás esetén a jelenlegi köznevelési rendszer és az azt megalapozó törvény sürgős változtatásra szorul.

Az Eötvös József Szabadelvű Pedagógiai Társaság Civil Oktatáspolitikai Műhelyének szakértői azt gondolják, hogy a közoktatás újrademokratizálása a kormányváltás után egyetlen percet sem várathat magára. Ennek elősegítéséért dolgozták ki a gyermek, diák, szülő, pedagógus hosszú távú érdekeit előtérbe helyező szakmapolitikai érvek mentén, a demokratikus pártok, civil kezdeményezések oktatáspolitikai elképzeléseinek alapul vételével egy azonnal életbe léptethető, a szeptemberben induló új tanévben már hatályos új közoktatási törvény tervezetét.

A javaslat szakít a "köznevelés" állami mindenhatóságot jelentő alapfilozófiájával. **Lebontja a közoktatás területén a mindent átölelő, elnyelő államot**, és visszaadja a döntés felelősségét, a gondolkodás szabadságát, visszaállítja a tanulás és tanítás szabadságát. Megszűnik az állami intézményfenntartó központ, megszűnik a Nemzeti Pedagógus Kar.

A javaslat **visszaadja a szülőknek azt a jogot és felelősséget, hogy döntsenek saját gyermekük sorsáról**. Az európai unió elismeri és tiszteletben tartja a szülőnek azt a jogát, hogy megválassza a gyermekének adandó nevelést. Ezért a közoktatás rendszerének újraszabályozásában a kiinduló pont az egyéni érdekek és az állam érdekei összhangjának megteremtése.

A javaslat az **el nem kötelezett neveléshez**, oktatáshoz való jogot deklarálja, miközben továbbra is támogatja a szabadon választható hitoktatást.

A szülőnek széles körű választási lehetősége van abban is, hogy mikortól veszi igénybe az ellátó rendszert, illetve abban is, hogy gyermekének milyen felkészítést tart a legmegfelelőbbnek.

- **Az óvodai nevelés igénybevétele öt éves kortól kötelező.** Minden szülőnek jogában áll eldönteni, hogy **három éves korától kezdve beíratja-e** gyermekét vagy sem.
- **A tankötelezettség kezdetét a gyermek iskolaérettségét figyelembe véve hat, hét vagy nyolcéves korban határozza meg.**
- **A tankötelezettség ismét a tizennyolcadik életévig tart.**
- **Mindenkinek joga lesz ahhoz, hogy eljusson az érettségi megszerzéséig.**

A javaslat ahhoz teremti meg a jogi kereteket, hogy minden polgárának esélye legyen a munkaerőpiacon való sikeres helyálláshoz, hogy az ország megindulhasson a fenntartható fejlődés útján. Így a javaslat erősíti a **nyelvi felkészítést**. A nyelvi előkészítő évfolyamok megszervezése, az angol nyelvből történő felkészítés elvárásként fogalmazódik meg a középiskolákkal szemben.

A **szakiskolában** is biztosítani kell azoknak a készségeknek, képességeknek a megszerzését, amellyel a megszerzett tudás bővíthető, megújítható. A szakiskolai tanulmányok befejezése után nemcsak jogi, hanem az elsajátított ismeretek alapján valóságos lehetősége is lesz leérettségiznie annak, aki ezt fontosnak tartja. **A javaslat ezekkel a megoldásokkal teljesíti az európai uniós elvárásokat**, a gyermekek legalább kilencvenöt százaléka járjon óvodába, a korosztály minél nagyobb százalékban szerezzen érettségit.

A javaslat megreformálja és visszahozza az **önkormányzatiságot** a közoktatás megszervezésében. Ezzel elismeri a közösségek jogát, ahhoz, hogy döntsenek saját ügyeikben az oktatás terén.

A közoktatás megszervezésének felelőssége azonban járási szintre kerül. A települési önkormányzatok **kötelező kistérségi társulást** hoznak létre, amely ellátja a közoktatás szervezési, finanszírozási és az intézményfenntartói feladatokat. A járási közoktatási önkormányzati társulásnak tagja minden, az adott járás területén működő települési önkormányzat, függetlenül attól, hogy tart-e fenn közoktatási intézményt vagy sem.

A javaslat visszaadja az **önkormányzatoknak** azt a jogot, hogy - amennyiben kérik és biztosítani tudják a feladatellátáshoz szükséges feltételeket - **újra intézményfenntartóvá váljanak.**

A közoktatás feladatainak megszervezésében szerepet kapnak a regionális szinten létrejövő kötelező társulások. Ezeknek központi szerepet szán a javaslat a szakképzés megszervezésében.

A javaslat visszaállítja **a közoktatási intézmények jogi személyiségét**, az óvodák, iskolák, kollégiumok szakmai önállóságát.

A javaslat - a szakma által több mint egy évtizeden keresztül - kidolgozott Nemzeti alaptantervet emeli vissza a tantervi szabályozás alapjává. Ez **a Nemzeti alaptanterv kompetenciákban „gondolkodik”**, műveltségi területekben szabályoz, fejlesztési követelményeket és célokat határoz meg. Az iskolák ez alapján készítik el a pedagógiai programjukat, és annak részeként fogadják el a helyi tantervüket: a fejlesztési feladatokhoz az iskola rendel hozzá követelményeket, és a pedagógusok nagyfokú módszertani szabadságot élveznek. Az **iskolai önállóság biztosítása** teszi lehetővé, hogy ne a tanulónak kelljen igazodni az elvárásokhoz, követelményekhez, hanem az iskola és a pedagógusok alkalmazkodjanak a tanulóhoz.

Az iskolai szakmai önállóság nem létezhet megfelelő **szakmai kontroll** nélkül. A szakmai kontrollt azonban nem egy központosított állami szakfelügyeletnek kell garantálnia, hanem egy **minőségbiztosítási rendszernek**, amely a javaslat szerint három elemből áll: az intézményi, a fenntartói és az országos szintű minőségbiztosítás rendszeréből.

A javaslat megteremteni a jogi feltételeket ahhoz, hogy az állam hatékonyan fel tudjon lépni minden hátrányos megkülönböztetéssel szemben.

A javaslat visszaállítja a **tizennyolc éves korig tartó tankötelezettséget**, megteremtve annak feltételeit, hogy minden tanuló a tanulmányi eredményei alapján, felvételi követelmények teljesítése nélkül a lehető legmesszebbre jusson el a közoktatás rendszerében. **A teljes körű iskoláztatás megszervezése a járási kötelező társulás felelőssége.** Minden tanuló választása szerint, a tanulmányi eredményei alapján jut tovább a nyolcadik évfolyam befejezése, az alapfokú iskolai végzettség megszerzése után a kilencedik évfolyamba. Kell hogy legyen olyan iskola, amelyik nem tagadhatja meg a felvételt.

A **pedagógusoknak** nem csak vissza kell kapniuk szakmai és módszertani szabadságukat, hanem az államnak meg kell teremteni azt az életutatót, amely vonzóvá teszi ezt a pályát. A javaslatban megfogalmazott **életpálya** elismeri a tisztességes illetményhez való jogot, és ehhez kapcsolódóan a speciális szakértelmet kívánó különleges feladatok megfizetésének a lehetőségét, valamint az átlagosnál nagyobb munkateljesítmény honorálásának a lehetőségét.

A javaslat **megtartja a korábbi besorolásokat**, biztosítja az elért juttatások megtartását, azonban az automatikus, mindenkinek egyformán járó további „béremelés” helyett ismét visszahozza azt a **kereset-kiegészítést**, amely az átlagon felüli teljesítményt ismeri el. Helyreállítja a pótlékrendszert, visszahozva a megszüntetett pótlékokat, például a „nyelvpótlékot”, a címpótlékokat. Ismét elismeri a pedagógus-szakvizsgát, és minden további **vizsgáztatás nélkül átsorolja** a szakmai követelményeket teljesítő pedagógusokat.

A javaslat visszatér a korábbi munkaidő-beosztásra. Visszatér a korábbi gyakorlathoz, munkakörhöz rendelve meghatározza a heti kötelező órák számát, és elismeri, hogy az afölötti munka többleteljesítmény, amelyért ellenszolgáltatás, óradíj jár.

A javaslat szerint a **finanszírozás** három forrásból történik: a központi költségvetés által nyújtott támogatásból, a fenntartói hozzájárulásból és az intézményi bevételből. A finanszírozás középpontjában az úgynevezett „alap-hozzájárulás” áll, mely egységesen megillet minden intézményfenntartót. Az „alap-hozzájáruláshoz” kiegészítő normatívák kapcsolódnak, elismerve azokat a feladatokat, amelyek megszervezéséhez többletforrások szükségesek.